

Mircea Eliade, o captivitate și două evadări prin literatură

Studiul de față pornește de la o analiză comparativă a două scrieri literare purtând semnătura lui Mircea Eliade: o traducere a romanului exotic *Înger luptător* de Pearl S. Buck și o creație personală – romanul de dragoste *Nuntă în cer*, ambele elaborate în vara lui 1938, în tipul detenției de la Miercurea Ciuc, și ambele publicate în cursul anului următor. Primul aparține unei scriitoare americane de succes, distinse cu Premiul Nobel în același an și a cărei identitate personală este intim legată de China, ca și tematica romanelor ei. Celălalt este o narațiune realistă cu substrat simbolic în care Eliade se reconciliază cu dimensiunea feminină refulată a personalității sale și renunță la exotism în favoarea unei legături afective cu tradiția românească, prin intermediul personajului Ileana și prin evocarea nostalgică a atmosferei Bucureștiului natal. De o parte avem, mai precis, un roman exotic despre un misionar prezbiterian american care începe prin a-i creștina pe localnici și sfârșește prin a fi adoptat de China, cu prețul renegării compatrioților. De cealaltă parte – o întoarcere acasă a unui scriitor tentat, până atunci, de exotism, experiență și aventură, dar care descoperă, în situația-limită a reclusiunii politice, farmecul identității autohtone. Niciodată studiate până acum unul în relație cu celălalt, deși redactarea lor a fost una strâns legată, cele două texte – pot fi citite ca două forme distincte, dar complementare de a evada din captivitatea Istoriei politice și ca simptome culturale și identitare caracteristice. Ele trimit deopotrivă către noile raporturi ale lui Eliade cu feminitatea, modificate mult după 1935, și către noua sa viziune despre credință și destin, Orient, modernitate și specificul autohton, romanul mitic și personajele-mituri. Atât *Înger luptător*, cât și *Nuntă în cer* propun eroi cu încărcătură mitică și mize transgresive, iar procesul traducerii primului roman și al elaborării celui de-al doilea trimit către o anumită pedagogie culturală și nu sunt străine de agenda ideologică a autorului român. În ultimă instanță, avem de a face cu o clarificare interioară a lui Mircea Eliade într-un moment-cheie și în cadrul căreia literatura a jucat un rol însemnat.